

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет журналістики
Кафедра журналістики

Журналістика

**Методичні вказівки до підготовки й оформлення
кваліфікаційних робіт бакалавра і магістра
денної та заочної форм навчання**

Запоріжжя
ЗНУ
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет журналістики
Кафедра журналістики

Журналістика

**Методичні вказівки до підготовки й оформлення
кваліфікаційних робіт бакалавра і магістра денної та заочної
форм навчання**

Укладачі:

М. В. Чабаненко, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
К. Г. Сірінюк-Долгарьова, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент.

Рецензент:

Ю. В. Любченко, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент.

Затверджено вченою радою ЗНУ
Протокол № 9 від 28 березня 2017 р.

Запоріжжя
ЗНУ
2017

УДК : 070

ББК : Ч612я73

Ж92

Журналістика : методичні вказівки до підготовки й оформлення кваліфікаційних робіт бакалавра і магістра денної та заочної форм навчання / [уклад. М. В. Чабаненко, К. Г. Сіріньок-Долгарьова]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – 48 с.

Методичні вказівки містять рекомендації стосовно підготовки й оформлення випускних кваліфікаційних робіт, зокрема – детальні роз'яснення вимог нормоконтролю, загальні поради щодо проведення наукового дослідження. Матеріал супроводжується ілюстраціями, прикладами, довідковою інформацією.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра і магістра факультету журналістики (денної і заочної форм навчання).

Рецензент: к. соц. ком., доцент Ю. В. Любченко.

*Відповідальні за випуск: к. соц. ком., доцент М. В. Чабаненко,
к. соц. ком., доцент К. Г. Сіріньок-Долгарьова.*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Підготовка кваліфікаційних і дипломних робіт.....	5
Оформлення кваліфікаційних і дипломних робіт (вимоги нормоконтролю).....	11
§ 1. Набір і стиль.....	11
§ 2. Зміст, вступ, реферат, анотація.....	12
§ 3. Розділи та підрозділи.....	13
§ 4. Ілюстрації.....	14
§ 5. Таблиці.....	16
§ 6. Використання джерел.....	17
§ 7. Література.....	19
§ 8. Додатки.....	23
§ 9. Різне.....	25
Загальні поради стосовно роботи над науковим дослідженням.....	26
§ 1. Вибір теми, формулювання актуальності, мети, завдань, об'єкта, предмета, новизни дослідження тощо.....	26
§ 2. Збір інформації.....	29
§ 3. Поняття методології і методики наукових досліджень.....	35
§ 4. Конкретно-наукова методологія медіадосліджень.....	36
Прикінцеві зауваги.....	39
Список використаної літератури.....	40
Додаток А. Оформлення титульної сторінки.....	41
Додаток А.1 Приклад титульної сторінки для бакалаврів.....	41
Додаток А.2 Приклад титульної сторінки для магістрів.....	42
Додаток Б. Приклад заповненого завдання на роботу.....	43
Додаток В. Приклад анотації англійською мовою.....	45
Додаток Г. Зразки оформлення рецензії.....	46
Додаток Г.1 Приклад рецензії від викладача.....	46
Додаток Г.2 Приклад рецензії від співробітника ЗМІ.....	47

ВСТУП

Кваліфікаційна робота – навчально-наукове дослідження, яке виконується студентом на певному завершальному етапі навчання для того, щоб показати рівень досягнутих професійних знань і умінь.

Кожен студент має право обрати керівника з викладачів, у яких в робочому навантаженні є призначені для цього години.

Важливо вчасно сформулювати і погодити на кафедрі тему дослідження. Слід мати на увазі, що прізвища керівників і теми кваліфікаційних робіт затверджуються наказом, зміни до якого вносять лише у крайніх випадках, коли на це є серйозна причина.

Роль керівника кваліфікаційної роботи полягає передусім у тому, щоб допомогти студентові ефективно організувати свої дії. Він радить: як краще розкрити тему; як скласти емпіричну та джерельну бази; як сформулювати актуальність, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, підібрати відповідні методи тощо.

Обов'язок керівника – консультувати студента за складеним заздалегідь графіком, роз'яснювати незрозумілі моменти. Він має право: вимагати вчасного виконання всіх етапів роботи; вказувати на мовні, фактологічні, логічні помилки, недоліки в оформленні та наполягати на їх виправленні; спрямовувати студента до чітких і логічних висновків.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи студент повинен пройти попередній захист на кафедрі, на якому керівник рекомендує або не рекомендує допустити його до основного захисту. Наприкінці керівник перевіряє роботу за всіма параметрами, зокрема на дотримання вимог нормоконтролю, і пише свій відгук.

Працюючи над кваліфікаційною роботою, слід пам'ятати про те, що вона довгі роки зберігатиметься в архіві університету.

ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ І ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Кваліфікаційну роботу бакалавра виконують студенти, які завершують вчитися на бакалавраті, *кваліфікаційну роботу магістра* – студенти, які завершують магістратуру. Для кожного виду роботи є свої особливості щодо обсягу та структури, незначні розбіжності торкаються організаційних питань, але загалом вони подібні.

Таблиця 1

Обов'язкові складники кваліфікаційних робіт та їх обсяг

№ п/п	Складник	Види робіт	
		Кваліфікаційна робота бакалавра	Кваліфікаційна робота магістра
1	Титульна сторінка	1 сторінка	1 сторінка
2	Завдання на роботу	2-3 сторінки	2-3 сторінки
3	Реферат	-	1-2 сторінки
4	Зміст	1 сторінка	1-2 сторінки
5	Вступ	2-3 сторінки	3-4 сторінки
6	Теоретична частина (розділ або розділи)	Разом не менше 31, але не більше	Разом не менше 70, але не більше
7	Практична частина (розділ або розділи)	38 сторінок	80 сторінок
8	Висновки	2-4 сторінки	4-6 сторінок
9	Список використаної літератури	Скільки займе 30-40 джерел	Скільки займе 75-85 джерел
10	Додатки	Скільки необхідно	Скільки необхідно
11	Summary	-	1 сторінка

 Кваліфікаційна робота бакалавра передбачає:

- пошук, вивчення, огляд наукових праць за обраною темою;
- проведення наукового журналістськознавчого дослідження;
- звіт про власні досягнення в журналістиці.

Серед цих трьох напрямів третій для бакалавра є фактично головним.

Обсяг *основного* тексту (від першої сторінки вступу до останньої сторінки висновків) – **35-45 сторінок**. Основний текст складається зі вступу, двох розділів (теоретичного і практичного) і висновків. Список використаної (процитованої) літератури повинен містити близько 30-40 джерел.

У теоретичному розділі дозволяється за необхідності формувати підрозділи обсягом не менше 5 сторінок.

Якщо студент має достатню кількість журналістських творів, які побачили світ, і може показати відповідний список, а також ксерокопії, аудіо- чи відеоподкасти в Інтернеті, скріншоти тощо, другий розділ його бакалаврської роботи (практична частина) повинен містити два приблизно однакових за обсягом підрозділи такого змісту:

1) результати самостійно проведеного наукового дослідження (щонайменше 8 сторінок);

2) звіт про власний творчий доробок із більш детальним оглядом тих творів, які безпосередньо стосуються теми бакалаврської роботи.

У другому підрозділі практичної частини спочатку необхідно у стислій формі, але вичерпно, окреслити свої професійні досягнення за весь час навчання на факультеті журналістики, незалежно від того, стосуються вони обраної теми чи ні. Для цього у кількох абзацах треба перерахувати дати, місця навчально-виробничих практик (або роботи) і що саме було створено.

Повний список власних матеріалів слід розмістити в окремому додатку, а в практичній частині подати лише посилання на нього.

Бажаний, хоча не обов'язковий, елемент звіту – це коротка довідка про той засіб масової інформації, на базі якого було створено більшість власних журналістських матеріалів, згаданих у роботі. Вона може містити дані про історію ЗМІ, його редакційний колектив, жанрово-тематичну спрямованість, редакційну політику тощо.

При написанні кваліфікаційної роботи бакалавра важливо дотримуватись загальної лінії, що відповідає обраній темі, у всіх трьох названих вище напрямках. Часто студентам незрозуміло, як це можна забезпечити у звіті, адже практики мали різні цілі. Вся робота повинна бути концептуально пов'язана і звіт – не виняток. Для того, щоб він органічно вписався у роботу, слід акцентувати увагу на кількох найбільш яскравих творах, у процесі підготовки яких були вжиті професійні дії і рішення, що стосуються теми.

Наприклад, якщо кваліфікаційна робота бакалавра присвячена застосуванню методу інтерв'ю на телебаченні, студентові треба:

1) здійснити огляд наукових праць про цей метод і специфіку його використання саме в тележурналістиці, осмислити та узагальнити думки дослідників (теоретична частина);

2) розглянути та проаналізувати зразки створених досвідченими професіоналами телепередач, при підготовці яких застосовувався метод інтерв'ю (перший підрозділ другого розділу);

3) звітувати про власний доробок, окремо зупинившись на телевізійних матеріалах, при підготовці яких студент застосовував метод інтерв'ю (другий підрозділ другого розділу).

Важливо, як у дослідженні, так і у звіті, *проводити паралелі з основними положеннями, сформульованими в теоретичній частині*. Скажімо, якщо в першому розділі йшлося про різні прийоми реалізації методу інтерв'ю, то в другому їх теж необхідно згадувати.

Якщо у студента не виявилось гідного уваги власного творчого доробку, практична частина бакалаврської роботи буде складатись лише з наукового дослідження, виконаного на основі емпіричного матеріалу, який порекомендує керівник. Така кваліфікаційна робота, навіть за умови успішного виконання, на найвищий бал претендувати не може, оскільки у ній студент показує лише свої знання, але не доводить володіння відповідними професійними вміннями.

Приклад вдалої структури основного тексту кваліфікаційної роботи бакалавра: вступ на 2 сторінки; перший розділ на 20 сторінок; другий розділ на 18 сторінок, поділений на два підрозділи по 10 і 8 сторінок; висновки на 3 сторінки; всього 43 сторінки.

✍ У *кваліфікаційній роботі магістра* головне місце посідає наукове дослідження, яке повинно бути більш глибоким і серйозним, ніж у бакалаврській. Магістерська робота фактично наближається до дисертаційного дослідження. Особливої цінності їй додає наявність власних наукових публікацій (тез або статей), які бажано показувати в додатках.

Про власний журналістський доробок у цих роботах теж можна згадувати, але побіжно і тільки якщо це доречно.

Перш ніж приступати до виконання роботи, магістрам рекомендується уважно ознайомитись із основними засадами проведення наукових досліджень у главі «Загальні поради стосовно роботи над науковим дослідженням».

Слід пам'ятати, що новизна наукового дослідження у магістерській обов'язково повинна бути трирівнева.

Основний текст роботи треба структурувати так, щоб теоретична і практична частини становили приблизно однаковий обсяг, хоча це залежить від теми й характеру дослідження, тому допускаються винятки. Цей момент необхідно погоджувати з керівником. Розділів може бути від 2 до 4.

Обсяг *основного* тексту (від першої сторінки вступу до останньої сторінки висновків) – **80-90 сторінок**.

Список використаної (процитованої в роботі) літератури відповідно близько 75-85 джерел.

Приклад вдалої побудови основного тексту кваліфікаційної роботи магістра: вступ на 4 сторінки; три теоретичних розділи по 15 сторінок кожен і один практичний розділ на 32 сторінки, який складається з трьох підрозділів по 10, 10 і 12 сторінок; висновок на 6 сторінок; всього 87 сторінок.

Титульні сторінки і завдання на роботу для всіх видів кваліфікаційних робіт необхідно оформити і заповнити за зразками, які відповідають останнім вимогам (заготовку попросити на кафедрі або завантажити з сайту mv.zp.ua). Приклади див. у Додатках А, Б.

Слід звернути увагу на те, що у завданні на роботу для бакалаврів угорі зліва мають бути вказані: освітній ступінь і напрям підготовки, для магістрів – освітній ступінь, спеціальність і освітня програма (ці вимоги змінюються, уточняйте у керівника).

У завданні необхідно, зокрема, вказати: тему (українською і англійською мовами) і керівника роботи, номер і дату наказу, яким вони затверджені; вихідні дані роботи (ними зазвичай слугують теоретичні положення дослідників, на чий науковій праці є посилання в роботі); перелік питань, які потрібно розробити (по суті, завдання дослідження), тощо.

Складаючи календарний план, рекомендується орієнтуватись приблизно на таку послідовність дій: 1) узгодити тему, скласти графік виконання роботи; 2) визначити мету і завдання, написати вступ і зміст; 3) підібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела; 4) опрацювати літературу, написати теоретичну частину; 5) провести дослідження (і/або проаналізувати власний творчий доробок), написати практичну частину; 6) пройти попередній захист на кафедрі; 7) сформулювати висновки, оформити додатки; 8) здати роботу на нормоконтроль, пройти рецензування.

Для магістрів обов'язковими складниками роботи є *реферат і анотація англійською мовою*.

У рефераті подається стислий опис роботи. Необхідно вказати: тему, кількість сторінок основного тексту, кількість використаних джерел, мету, завдання, об'єкт, предмет, методи, теоретичну основу дослідження (це основні наукові праці, розглянуті в роботі), наукову новизну (для магістрів трирівнева), практичне та теоретичне значення дослідження, ключові слова (від 5 до 10).

Анотація англійською мовою (summary) – це скорочений варіант реферату в перекладі (Додаток В).

У ній спочатку подають короткий бібліографічний опис (прізвище автора; назва; місто, де відбувається захист; кількість сторінок), потім через відступ – короткий текст про актуальність (actuality), мету (goal), завдання (aims), методи (methods) і результати (results) дослідження, наприкінці – ключові слова.

Механічний переклад англійською не допускається: необхідно добре вчитати анотацію і перевірити на помилки.

Вступ – обов’язковий складник будь-якого виду роботи. У ньому мають бути вказані: актуальність, мета, завдання, об’єкт і предмет дослідження, методи, теоретична основа дослідження, наукова новизна одержаних результатів (для магістрів – трирівнева), практичне та теоретичне значення одержаних результатів, апробація результатів роботи (магістрам – обов’язково, бакалаврам – не треба, але можна за наявності власних наукових публікацій), структура роботи (зокрема обсяг основного тексту).

Теоретичну і практичну частини слід викладати, дотримуючись логічної послідовності. При цьому кожен *розділ* і *підрозділ* варто завершувати узагальненнями, які потім повторити в дещо зміненому вигляді (чіткіше і повніше) у висновках.

Висновки необхідно вибудувати так, щоб це відповідало порядку викладу матеріалу в роботі, а головне – задекларованим у вступові меті та завданням дослідження.

Повністю готову роботу в роздрукованому вигляді (ще не підшиту, але з підписами студента і керівника) здають на нормоконтроль не пізніше, ніж за тиждень до захисту!

Поки робота перебуває на нормоконтролі, можна подбати про *рецензію* (зразки у Додатку Г).

Виступати у ролі рецензента має право будь-який викладач із науковим ступенем або фахівець галузі – скажімо, редактор ЗМІ.

Рецензент повинен: дати загальну характеристику роботи, висловити думку щодо її актуальності, вказати на відповідність змісту роботи обраній темі, ступінь розкриття теми, дотримання стандартів оформлення, особливі переваги й недоліки. Наприкінці він робить загальні висновки та рекомендує певну оцінку.

Якщо рецензент не з університету, документ слід затвердити не лише підписом, а й печаткою підприємства.

ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ І ДИПЛОМНИХ РОБІТ (ВИМОГИ НОРМОКОНТРОЛЮ)

§ 1. Набір і стиль

Робота виконується в текстовому редакторі Microsoft Office Word і роздруковується на звичайному офісному папері формату А4.

Текст розміщують лише на одному боці аркуша (1 сторінка – 1 аркуш). Шрифт – Times New Roman 14 розміру.

Міжрядковий інтервал – 1,5. Виставляти додаткові інтервали до або після абзаців заборонено. Абзацний відступ – 1,25.

Увесь документ повинен мати такі береги: вгорі та внизу – 2 см, зліва – 2,5 см, справа – 1,5 см.

Вирівнювання основного тексту – за форматом. Переноси виставляти не рекомендується.

Титульна сторінка є першою, однак номери починають вказувати лише зі сторінки вступу (до цього сторінки із завданням, рефератом і змістом ідуть без номерів, хоча враховуються). Порядкові номери сторінок слід розташовувати у правому верхньому куті сторінки у звичайному форматі (тобто арабськими цифрами без рисочок). Шрифт номерів сторінок – теж Times New Roman.

Будь-яку нумерацію (розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, джерел тощо) подають арабськими, а не римськими, цифрами і без знаку №. Виняток – додатки, які позначають літерами української абетки (крім Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь).

Тире в усій роботі мають бути однакові (не слід залишати надто довгих тире з Open Office або інших текстових редакторів). Також не допускаються риси замість тире. Лапки використовувати лише двох видів: скрізь такі – « », але у випадках, коли стоять лапки в лапках, для внутрішніх беруть такі – “ ”.

Для назв і вмісту таблиць, довгих списків у додатках, підписів до ілюстрацій треба використовувати 12 розмір шрифту і одинарний міжрядковий інтервал.

Завдання, реферат, зміст, вступ, кожен розділ (але не підрозділи!), список використаної літератури, кожен додаток і анотацію англійською мовою слід починати з нової сторінки. Для цього використовувати розрив (вставка → розрив → нова сторінка).

У роботі слід застосовувати науковий стиль, основна риса якого – формально-логічний спосіб викладення матеріалу. Оскільки будь-яке дослідження – це завжди колективний труд (як мінімум, співпраця студента і керівника), рекомендується вживати займенник «ми» замість «я». У практичній частині бакалаврської роботи, коли студент розповідає про власний професійний досвід, займенник «я» вживати допустимо, але тільки там, де без цього не можна обійтись. Перевага надається фразам без займенників (наприклад, замість «у редакції цього журналу я пропрацював рік» краще написати «робота в редакції цього журналу тривала рік»).

§ 2. Зміст, вступ, реферат, анотація

Слово «зміст» набирають великими жирними літерами і вирівнюють по центру ось так:

ЗМІСТ

Далі через один відступ друкують власне зміст світлими рядковими літерами.

Кожен новий рядок змісту починають без абзацу, а рядки з підрозділами – з абзацу (стандартного).

Параграфи у підрозділах робити не можна.

Підрозділи додатків (наприклад, А.2, А.3...) вносять до змісту повністю з їх назвами (з абзаців)

Правий бік змісту повинен бути рівний. Для акуратного вигляду застосовують функцію «Автоматичний зміст». Інший спосіб – помістити зміст у таблицю з двома колонками: основну частину – в першу колонку, номери сторінок – у другу; вирівняти текст відповідно наліво і направо, зробити лінії прозорими.

Назви таких структурних підрозділів як вступ, реферат, анотація також набирають великими жирними літерами і вирівнюють по центру. Далі через один відступ починають друкувати їх текст.

Всі необхідні елементи вступу (актуальність, мета, завдання тощо) виділяють *світлим курсивом*, у рефераті – **прямим жирним шрифтом**, в анотації англійською – взагалі не виділяють.

Змальовуючи теоретичну основу дослідження, прізвища науковців згадують в алфавітному порядку або в порядку зменшення значимості їх праць стосовно обраної теми (тоді це треба пояснити).

Не можна допускати, щоб ініціал залишався на одному рядку, а прізвище переходило на інший. Для цього слід застосовувати нерозривний пробіл за допомогою комбінації клавіш ctrl, shift + tab. Ця вимога стосується не лише вступу, а й усього тексту роботи!

Висвітлюючи апробацію результатів дослідження, магістрам треба подати список власних наукових публікацій у хронологічному порядку їх появи та відповідно до правил бібліографічного опису.

§ 3. Розділи та підрозділи

Назву розділу та його номер набирають великими жирними літерами і вирівнюють по центру, крапку в кінці не ставлять.

Після назви розділу перед назвою підрозділу повинен бути один відступ. Далі відступ і з абзацу – основний текст.

Назви підрозділів набирають малими жирними літерами і вирівнюють за форматом (як основний текст), крапку в кінці не ставлять. Нову сторінку для підрозділу не починають.

Перед назвою підрозділу слід вказати його номер, який складається з двох цифр: перша – порядковий номер відповідного розділу, друга через крапку – порядковий номер власне підрозділу в межах розділу; після другої цифри крапку не ставлять.

Приклад оформлення початку розділу:

РОЗДІЛ 1

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ В ІНТЕРНЕТ-ЗМІ

1.1 Способи заміни текстової інформації графічною

В умовах, коли аудиторія мас-медіа перевантажена потоками різноманітної інформації, користувачі Павутини надають перевагу тим інтернет-виданням, які вміють подавати повідомлення стисло. ...

Параграфи роботи не рекомендується. Різні дрібні підзаголовки й терміни, за потреби, можна виділяти жирним шрифтом, курсивом або напівжирним курсивом.

Основний текст слід розбивати на абзаци так, щоб один абзац ніс цілісну думку. Слід уникати абзацив на цілу сторінку. Найкраще, коли кожна повна сторінка містить три-чотири абзаци.

Для подання переліку певних положень застосовують список (з рисками, а не маркерами). Він повинен бути відформатований так само, як основний текст (14 розмір шрифту, міжрядковий інтервал 1,5, абзацний відступ 1,25, вирівнювання за форматом). Текст на початку кожного рядка не повинен зливатися з рискою.

Не слід залишати назву підрозділу (чи будь-яку іншу назву) наприкінці сторінки. Не можна закінчувати сторінку двокрапкою.

Не слід починати нову сторінку неповним рядком.

Останній рядок будь-якого абзацу повинен містити хоча б одне повне слово, а краще – два.

Якщо закінчення розділу (так само вступу або висновків) припадає на початок нової сторінки, необхідно, щоб на ній було розміщено не менше двох повних рядків, а краще – більше.

§ 4. Ілюстрації

Ілюстрацію, яка займає більше, ніж півсторінки, слід винести в додатки. Якщо ілюстрація займає менше, ніж півсторінки, її можна розміщувати в основному тексті (без обверстування), безпосередньо там, де про неї згадується.

Для цього треба зробити один відступ від тексту, потім вставити зображення, а під ним подати підпис 12 розміром шрифту: спочатку курсивом «Рис.» і номер, крапка, далі – прямим назва ілюстрації, крапка. Вирівнювання за форматом. Якщо назва довга і переходить на другий рядок, слід застосувати одинарний міжрядковий інтервал. Після картинки – знову відступ і подальший текст.

Дуже дрібні ілюстрації можна розміщувати поруч (в один ряд).

Нумерація рисунків наскрізна в межах одного розділу. Кожен окремий номер подвійний (або потрійний, якщо є підрозділ), тобто складається з номеру розділу, підрозділу (якщо є) та порядкового номеру ілюстрації, які вказують через крапку.

Саму картинку слід подати в суцільній рамці товщиною 0,25 пт.
Приклад оформлення ілюстрації:

Серед публікацій інтернет-видання УНІАН (unian.ua) чимало таких, що містять інфографіку (рис. 2.2.4).

Рис. 2.2.4. Інфографіка на сайті інформаційного агентства УНІАН (публікація за 03.02.2017 р.).

Рисунками в роботі вважають всі ілюстрації (фотографії, схеми, графіки, діаграми, карти, власне малюнки і т. д.)! Скорочення «Мал.» можна використовувати як виняток лише для художніх зображень і коли в роботі немає іншого типу ілюстрацій.

Схеми і діаграми також вважаються рисунками, оформлювати їх слід аналогічно, але без рамки. Нумерація спільна з рисунками.

Посилання на рисунки і таблиці в основному тексті подають скорочено, з малої літери. Наприклад: «На рис. 2.1 добре видно...». Можна робити це в дужках: «(рис. 2.1)», «(табл. 2.1)».

§ 5. Таблиці

Таблиці теж нумерують у межах розділу, але окремо від рисунків чи малюнків.

Перед таблицею після основного тексту слід зробити один відступ. Далі набрати слово «Таблиця» – повністю, світлим курсивом, 12 розміром шрифту, додати номер і вирівняти вправо. В кінці крапку не ставити. На наступному рядку нижче – заголовок (світлим прямим, 12 розміром шрифту, вирівнювання по центру).

Якщо назва переходить на другий рядок, слід застосувати одинарний міжрядковий інтервал (як і в таблиці). Через відступ розташувати саму таблицю. Далі перед наступним текстом – знову відступ. Виділення в самій таблиці – стандартні.

Приклад:

Таблиця 2.3.1

Кількість матеріалів інфографіки на сайтах розглянутих інтернет-видань за жовтень 2016 р.

№ п/п	Інтернет-ЗМІ	Кількість матеріалів інфографіки	
		статичної	рухливої
1	2	3	4
1	«Кореспондент»	10	1
3	«Дзеркало тижня»	5	0
...

Великі таблиці можна не виносити в додатки. Якщо таблиця займає більше однієї сторінки, слід нумерувати колонки, причому на наступній сторінці вони теж нумеруються. Назви колонок вдруге подавати не треба. Вгорі справа курсивом вказуємо: «Продовження таблиці...», з номером, без назви. Приклад:

Продовження таблиці 2.3.1

1	2	3	4
71	«Краще з блогосфери»	8	4
72	«Свіжі новини»	5	5
...

§ 6. Використання джерел

Посилання на публікацію, згадану в списку використаних джерел, слід робити відразу після цитати у квадратних дужках, вказуючи номер джерела та через кому – номер сторінки (перед ним маленька літера «с» з крапкою). Наприклад:

«Специфіка Інтернету вимагає приділяти особливу увагу заголовковому комплексу, – підкреслює дослідниця. – Оптимальний варіант: інформативний заголовок із трьох-шести слів і підзаголовок-роз'яснення. Для більших повідомлень будуть доречними суб-підзаголовки і місткий тизер» [3, с. 105].

Посилання на електронний ресурс містить лише номер джерела.

Важливо: якщо посиланням завершується все речення, крапку ставлять після нього, а не перед ним.

Якщо згадується кілька різних джерел, їх номери в квадратних дужках ставлять через крапку з комою (в тому ж порядку, як вони розташовані у списку використаних джерел, тобто за алфавітом).

Наприклад:

Усі згадані автори погоджуються на думці, що журналістика становить симбіоз ремесла і творчості [2, с. 10; 3, с. 55; 18].

Будь-яка цитата обов'язково має супроводжуватись словами на кшталт «на думку дослідника», «як вважає», «підкреслив», «зазначає» тощо. Це показує, що студент осмислив наведену думку, а не автоматично скопіював.

Розділові знаки звичайні, як у реченнях із прямою мовою.

Один абзац не може складатись лише з однієї цитати!

Також не допустимо, щоб текст сторінки складався із суцільних цитат. Цитування взагалі не повинно переважати.

Якщо текст в оригіналі розділений на абзаци, використовувати його у такому вигляді в роботі не можна. Слід поділити його на кілька цитат, частково переповівши своїми словами.

Зміст цитати недопустимо змінювати навіть у дрібних деталях. Бажано не скорочувати цитату, але якщо вона становить надто довге речення, що містить непотрібний текст, останній можна вилучити, поставивши на його місці три крапки в кутових дужках.

Наприклад:

«Діалог у таких умовах був набагато неформальнішим і вільнішим, ніж дискусії у традиційних ЗМІ, – зазначає Р. Крейг, – тут було набагато більше сміливості, гумору й агресивної впевненості у власній правоті. <...> Розкол між новими і старими ЗМІ збільшився, коли деякі з цих людей почали писати у мережі – інтернет-автори з великою радістю відходили від традиційних стилів і показували носа старій гвардії» [3, с. 116].

Цитат без посилань не повинно бути. Так само, як і уривків чужих текстів без лапок. Перефразовані думки інших авторів можна подавати без лапок, але якщо думка надто оригінальна, сильна, яскрава, бажано все-таки вказати твір і сторінку (непряме цитування).

Посилання можна подавати, навіть якщо процитовано лише одне слово – скажімо, новий термін.

Подавати два-три цитування підряд із одного джерела або навіть одного автора не рекомендується.

Якщо в чужому тексті, який треба процитувати, є певні виділення (курсив, жирний шрифт, підкреслення тощо), то їх слід відтворити в цитаті.

Якщо таких виділень первинно не було, але студент хотів би наголосити на тому чи іншому слові або фразі, то він може це зробити за допомогою курсиву або розрядки. В таких випадках після цитати (перед посиланням): в круглих дужках пишуть «курсив наш. – N. N.», де N. N. – ініціали студента (ім'я та прізвище).

§ 7. Література

На сторінці з літературою по центру великими жирними літерами пишуть:

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Далі через один відступ – сам список, відформатований як основний текст (14 розмір шрифту, міжрядковий інтервал 1,5, абзацний відступ 1,25, вирівнювання за форматом).

Бібліографічний опис складають мовою документа. Перекладати всі назви українською не слід.

Українські та російські джерела у списку літератури подають разом в алфавітному порядку за українською абеткою; англійські ж та інші джерела, набрані латинкою, подають після кирилических за англійською абеткою.

Джерела, назви яких починаються з цифр, слід подавати перед звичайними в порядку 1, 2, 3, 4...

У бібліографічному описі скрізь перед двокрапками та крапками з комами треба ставити пробіли.

Справа наприкінці рядка не повинні «висіти» ініціал, «С.», «ім.» тощо. Так само рядок не повинен починатися з двокрапки або крапки з комою (використовувати нерозривний пробіл ctrl, shift + tab).

Прізвище автора повторюється двічі, причому вдруге його подають через скісну риску з ініціалом перед ним.

Приклад джерела з одним автором:

Дерріда Ж. Структура, знак і гра у дискурсі гуманітарних наук / Ж. Дерріда // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. ; [пер. з франц.]. – Львів : Літопис, 1996. – С. 460-472.

Якщо авторів двоє або троє, то на початку вказують одного, а потім – усіх. Приклади:

Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини : З чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / Т. Бернерс-Лі, М. Фічетті ; [пер.

з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 207 с.

Іванов В. Ф. Основи комп'ютерної журналістики / В. Ф. Іванов, О. К. Мелещенко, В. В. Різун. – К. : ВІПОЛ, 1995. – 242 с.

Якщо авторів книги чотири, на початку їх взагалі не потрібно вказувати, тільки після скісної риски ось так:

Игра на информационном поле. Журналистика и PR для «зеленых» / Берлова О. А., Захаров В. П., Колесникова В. Б., Кочинева А. Л. – [Ред.-сост. – Берлова О. А.]. – М. : Изд-во МСоЭС, 2003. – 207 с.

Якщо авторів п'ять і більше, то на початку не вказуємо їх, а потім даємо три прізвища і пишемо «та ін.». Наприклад:

История мировой журналистики [Электронный ресурс] / А. Г. Беспалова, Е. А. Корнилов, А. П. Короченский и др. – EVARTIST. – Режим доступа : <http://evartist.narod.ru/text8/49.htm>.

Важливо: між двома ініціалами має бути пробіл.

Якщо документ становить частину видання, то після другого згадування прізвища автора/авторів (чи відразу після назви документа, якщо авторів немає) треба поставити дві скісні риски, потім вказати назву видання, далі поставити крапку й тире.

Наприклад:

Романчук О. К. Інформаційне суспільство : політична культура та ідеологія / О. К. Романчук // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2005. – Т. 1, № 3 (23). – 471 с.

Обов'язковий компонент будь-якого бібліографічного опису: місто виходу видання, рік, кількість сторінок (або, якщо це частина видання, – сторінки відповідної статті, частини книги тощо).

Якщо місто велике й відоме, допускають скорочення (скажімо, Київ – К.), якщо місто регіонального масштабу, слід писати його

назву повністю. Після назви міста треба поставити двокрапку, назву видавництва (або наукового закладу), далі – кому, рік виходу, крапку, тире та кількість сторінок. Наприклад:

Коломієць Н. В. Дискурс Інтернету як різновид дискурсу / Н. В. Коломієць // Мовні і концептуальні картини світу. – К. : Логос, 2001. – № 5. – С. 93-97.

У бібліографічних описах можуть зустрічатись пояснення щодо різновиду видання (підручник, монографія, збірник наукових праць, словник), прізвища укладачів, редакторів, перекладачів, вказівка серії видання та інше. Їх оформлюють за допомогою двокрапки, крапки з комою, квадратних або звичайних дужок. Слід звернути увагу на загальноприйняті скорочення.

Приклади:

Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура : глобальний підхід / Джеймс Лалл ; [пер. з франц.]. – К. : К.І.С., 2002. – 264 с.

Пенчук І. Л. Регіональне телебачення і радіомовлення в контексті формування національної свідомості молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / І. Л. Пенчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2003. – 19 с.

Новинна журналістика : [навч. посіб. / загал. ред. В. Ф. Іванова]. – К. : Академія української преси, 2004. – 262 с.

Сучасний словник іншомовних слів : Близько 20 тис. слів і словосполучень ; [уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с. – (Словники України).

Номер, випуск, том видання позначають після року виходу, перед кількістю сторінок. Наприклад:

Іванов В. Правове регулювання Інтернет. Деякі аспекти / Валерій Іванов // Свобода висловлювань і приватність : [Щоквартальний додаток до інформаційно-аналітичного бюлетеня «Права людини»]. – 2002. – № 3 (15), лип.-верес. – С. 21-27.

Якщо в бібліографічному описі вказана загальна кількість сторінок, після цифр ставиться маленька літера «с» із крапкою, якщо вказано сторінки частини видання, ставиться спочатку велика літера «С» з крапкою, потім цифри, між сторінками повинно стояти коротке тире. Наприклад:

Пелецишин А. М. Позиціонування сайтів у глобальному інформаційному середовищі / А. М. Пелецишин. – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 258 с.

Леві-Стросс К. Міт та значення / К. Леві-Стросс // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. [За ред М. Зубрицької]. – Львів : Літопис, 1996. – С. 345-356.

Документи іноземними мовами слід оформлювати за аналогією з нашими (кому перед ініціалом не залишати). Наприклад:

Brooks S. B. Journalism in the Information Age : a Guide to Computers for Reporters and Editors / S. Brian Brooks. – Boston, Allyn and Bacon. – 1997. – 166 p.

Джерела з Інтернету супроводжують фразами «електронний ресурс» і «режим доступу» мовою документа. Підкреслення електронної адреси краще прибирати. Після неї треба ставити крапку, оскільки це закінчення речення.

Приклади:

Шевченко Т. Правовий статус інтернет-ЗМІ в Україні : проблеми, перспективи врегулювання [Електронний ресурс] / Тарас Шевченко // Юридична газета. – Режим доступу : <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1120>.

Раскладкина М. К. Интернет как информационная среда и особенности работы журналиста в эпоху новых медиа [Электронный ресурс] / М. К. Раскладкина // International Forum of Educational Technology and Society. – Режим доступа : http://ifets.ieee.org/russian/depository/v7_i2/pdf/7.pdf.

Cuenca, M. Where's the Multimedia in Online Journalism? [Electronic resource] / Mike Cuenca // JEP. – Mode of access : <http://preview.tinyurl.com/zcyse3b>.

Якщо електронна адреса джерела надто довга, можна скористуватись сервісом скорочення гіперпосилань. Наприклад, цим: TinyURL (tinyurl.com).

Якщо у роботі розглядалися інтернет-видання в цілому як емпіричні джерела, до списку використаних джерел (що за правилами має складатися переважно з наукової та навчальної літератури) їх не вносять. Сайти, які становлять вибірку для дослідження, можна назвати у вступі або на початку практичної частини. Окремі публікації, що були розглянуті в роботі як приклади журналістських матеріалів, до цього списку також не входять.

§ 8. Додатки

Назву «додатки», як правило, не пишуть. Виняток становлять рідкі випадки, коли додатків так багато, що їх підшивають в окремий том (тоді слово «ДОДАТКИ» набирають жирними літерами і розміщують у центрі титульної сторінки).

Отже, зазвичай додатки починаються відразу після списку використаних джерел, кожен – із нового аркуша. Угорі по центру слід надрукувати великими жирними літерами слово «Додаток» (з відповідною літерою). У кінці крапка не потрібна. З наступного рядка подають так само оформлений заголовок додатка. Наприклад:

ДОДАТОК А

Власні наукові публікації

Далі через один відступ розміщують самі матеріали або назви підрозділів, а потім – матеріали.

Для позначення додатків не слід використовувати літери Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Узагалі додатків не повинно бути багато (до п'яти цілком достатньо). Із кожної ілюстрації чи таблиці окремий додаток робити не слід! Якщо матеріалів багато, їх просто розбивають на групи. За необхідності кожен додаток можна поділити на підрозділи.

Оформлення підрозділів додатків повністю подібне до оформлення підрозділів розділів роботи!

Наприклад:

Додаток А.1 Назва...

Додаток А.2 Назва...

Нумерація сторінок у додатках продовжує загальну. Якщо немає можливості виставити номери сторінок на комп'ютері (наприклад, на ксерокопії газетного матеріалу), їх якомога акуратніше проставляють вручну чорною гелевою ручкою.

Кожен додаток слід починати з нової сторінки, а підрозділ додатку – обов'язково.

Рисунки або таблиці в додатках оформлюють точно так, як в основному тексті. У кожному додатку своя наскрізна нумерація: спочатку вказують літеру додатка, потім номер підрозділу (якщо є) і порядковий номер рисунка або таблиці. Наприклад:

Рис. А.1.1. Назва...

Рис. А.1.2. Назва...

Якщо зображення (скажімо, скріншот) бажано показати весь, але він не вміщується на одній сторінці, тоді його треба поділити на дві частини і другу назвати окремо. Наприклад:

Рис. А. 4. Нижня частина веб-сторінки інтернет-видання

Посилання на додатки у розділах робити подають у дужках. Наприклад: (додаток А). Якщо це посилання на певний конкретний рисунок або таблицю, можна вказати так: (рис. А. 2).

Аудіо- і відеоматеріали розміщують в окремому додатку на диску. Диск вкладають у конверт, приклеюють до аркуша, який підшивається і нумерується разом із іншими сторінками.

Якщо на дискові більше одного матеріалу, поруч із конвертом має бути їх список.

Довгі списки власних журналістських матеріалів слід розбити на групи за відповідними ЗМІ. Автора не вказувати, лише назву в лапках і дату виходу. Пронумерувати обов'язково! Наприклад:

Власні публікації в газеті «Запорозька Січ»

1. «Святковий настрій триває», 12.01.2016.
2. «У місті відкрилась виставка квітів», 17.04.2016.
3. «Студенти ЗНУ зустрілись із випускниками», 6.05.2016.
4. «Стали відомі результати конкурсу краси», 23.07.2016.
5. ...

§ 9. Різне

Якщо в роботі використовується специфічна термінологія, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначки тощо, то їх перелік має бути поданий на початку (перед вступом) у вигляді окремого списку. Зліва в алфавітному порядку наводять скорочення, справа – їх детальну розшифровку. *Список умовних скорочень (або скорочень і термінів)* слід вносити до змісту.

Якщо в роботі такі терміни повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті в дужках при першому згадуванні.

У роботі мають бути правильні скорочення: «століття» – «ст.», «рік» – «р.». Важливо, щоб у всій роботі ті самі слова були скорочені однаково. «Місто» та «область» можна позначати як «м.» та «обл.». Фразу «та інше» скорочують до «та ін.» лише наприкінці речення. Замість «і тому подібне» (русизм) треба вживати «тощо».

Числівники від 1 до 9 рекомендується писати словами, а починаючи з 10 – цифрами (наприклад: «друга і третя рубрики», «п'ять публікацій», але «15 тем», «47 заміток»).

Дослідників у теоретичній частині слід згадувати так: один ініціал плюс прізвище (наприклад, «дослідник О. Коцарев»). Для журналістів, матеріали яких студент розглядає у своєму дослідженні, допускаються повне ім'я і прізвище (або псевдонім), оскільки це їх творче ім'я (наприклад, «власкор інформаційного агентства «УКРІНФОРМ» Лілія Клименко»).

Назви засобів масової інформації у роботі слід залишати мовою оригіналу. Наприклад: «Українська правда», «Комсомольская правда в Украине», «The Washington Post». Однак назви публікацій і передач треба перекладати українською.

В анотації англійською кириличні назви ЗМІ подають без перекладу, за допомогою транслітерації.

Кількість виправлень коректором на сторінці – не більше трьох.

ЗАГАЛЬНІ ПОРАДИ СТОСОВНО РОБОТИ НАД НАУКОВИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ

§ 1. Вибір теми, формулювання актуальності, мети, завдань, об'єкта, предмета, новизни дослідження тощо

Вибір теми дослідження – це один із найвідповідальніших етапів наукової діяльності будь-якого рівня (від курсової роботи до докторської дисертації), адже правильно вибрана тема визначає успішність виконання науково-дослідної роботи.

При обранні теми основними критеріями повинні слугувати:

- актуальність, новизна і перспективність;
- наявність теоретичної бази;
- можливість виконання теми у даній установі (наявність наукового керівника потрібної кваліфікації, відповідного технічного оснащення тощо);
- можливість отримання від впровадження результатів дослідження технічного, економічного і соціального ефекту.

Наукова робота починається з розроблення теми, створення задуму наукового дослідження. На цьому етапі складають попередній робочий план, який лише в головних рисах дає характеристику об'єкта досліджень і надалі буде уточнюватись. Важливим є те, що основне завдання, яке стоїть перед роботою загалом, повинно змінюватись якомога менше.

Робочий план має довільну форму, найчастіше – це *план-рубрикатор*, що складається з переліку рубрик, пов'язаних внутрішньою логікою дослідження даної теми. Такий план використовується на перших етапах роботи, щоб у різних варіантах окреслити ті завдання, вирішення яких може сприяти досягненню поставленої мети.

Обґрунтування *актуальності теми* – початковий етап будь-якого дослідження. Вміння обрати тему, правильно її зрозуміти й оцінити під кутом зору своєчасності та соціальної значущості характеризують наукову зрілість і професійність дослідника.

При обґрунтуванні актуальності дають відповідь на запитання: «Якій галузі виробництва чи знань і для чого необхідні запропоновані наукові результати?». Для цього потрібно чітко сформулювати сутність наукової проблеми, з якої випливає актуальність теми.

Проблема в науці – це суперечлива ситуація, яка потребує свого рішення. Вона виникає тоді, коли старе знання вже виявило свою

неспроможність, а нове ще не набуло розвиненої форми. Сформулювати проблему – означає показати вміння відокремити головне від другорядного, виявити те, що вже відомо і що досі невідомо науці з предмета дослідження. Обґрунтування актуальності та доцільності роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва здійснюється шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв’язаннями проблеми.

Приклади тем для кваліфікаційної роботи бакалавра:

- ✓ Висвітлення соціальних тем на регіональних телевізійних каналах «МТМ» і «ТВ-5».
- ✓ Професійна діяльність журналіста сучасної районної преси.
- ✓ Тенденції розвитку та світовий досвід громадянської журналістики.
- ✓ Інтернет-новини на нішевих розважальних веб-порталах Lostfilm.tv та Goodgame.ru.

*Тема бакалаврської роботи, в ідеалі, має безпосередньо стосуватися творчого портфоліо студента. Кожен студент **перед** обранням теми своєї кваліфікаційної роботи бакалавра разом із науковим керівником від кафедри аналізує власний творчий журналістський доробок (студенти денної форми навчання повинні мати електронний варіант свого портфоліо, що містить матеріали усіх практик, на сайті studpraktyka.blogspot.com). Якщо власних матеріалів для формулювання теми бракує, студент (радячись із керівником, звичайно) обирає тему, яка стосується його спеціалізації та професійних зацікавлень.*

Приклади тем для дипломної роботи магістра:

- ✓ Інфотейнмент на сучасному українському телебаченні: гібридизація новин на каналах «СТБ» і «Новий канал».
- ✓ Маніпулятивні прийоми в українських телевізійних новинах на телеканалах «Інтер» і «1+1».
- ✓ Розважальна функція інтернет-видань: тематичне і жанрове різноманіття.
- ✓ Сучасна модель роботи редакції регіонального радіо.
- ✓ Професійні журналістські стандарти в журналістській пресі в передвиборчий період.
- ✓ Жовта преса: історія і сучасність.

- ✓ Засоби інтерактивності в спортивних інтернет-ЗМІ.
- ✓ Арт-журналістика як транскультурний феномен в українському мас-медійному середовищі.

Мета наукового дослідження – визначення конкретного об'єкта і всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі наукових принципів і методів пізнання, впровадження у виробництво корисних результатів.

Варто знати. Розрізняють дві форми наукових досліджень: фундаментальні та прикладні. Фундаментальні дослідження – наукова теоретична та/або експериментальна діяльність, спрямована на здобуття нових знань про закономірності розвитку та взаємозв'язку природи, суспільства, людини. Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на здобуття та використання знань для практичних цілей. Наукові дослідження здійснюються з метою одержання наукового результату.

Відповідно до мети формулюють *завдання*, які повинні відображати хід дослідження у тій послідовності, в якій дослідник збирається викладати текст. Останнє завдання має бути остаточним кроком до виконання мети. Кожне завдання слід починати зі слів на кшталт: «вивчити», «проаналізувати», «дослідити», «визначити», «з'ясувати», «здійснити порівняння» тощо.

Наукове дослідження завжди має об'єкт і предмет.

Об'єктом наукового дослідження є певна частина дійсності – досить конкретний предмет чи явище, на яке спрямована наукова діяльність дослідника з метою пізнання його суті, закономірностей розвитку і можливостей використання в практичній діяльності.

Предметом наукового дослідження можуть бути причини виникнення процесу або явища (об'єкта дослідження), закономірності його розвитку, різноманітні властивості, якості тощо.

Новизна дослідження – це ознака, яка характеризує отримані результати і загалом проведення досліджень поняттям «уперше». Це поняття означає в науці повну або часткову відсутність подібних результатів до їх публікації.

Для багатьох галузей науки новизна виявляється у наявності вперше сформульованих і змістовно обґрунтованих теоретичних положень, розроблених принципів, методів та рекомендацій. Новими можуть бути ті положення досліджень, що сприяють подальшому розвитку науки або окремих її напрямів.

За місцем отриманих знань серед відомих наукових даних виділяють *три рівні новизни* (обов'язково детально розписуються у магістерських роботах):

- перетворення відомих даних, докорінна їх зміна (принципово нові в даній галузі знання, які не просто доповнюють відомі положення, а становлять щось самостійне);

- розширення, доповнення відомих даних (новий результат розширює відомі теоретичні або практичні положення, додає до них нові елементи, доповнює знання в даній галузі без зміни їх сутності);

- уточнення, конкретизація відомих даних, поширення відомих результатів на новий клас об'єктів, систем (новий результат уточнює відоме, конкретизує окремі положення, що стосуються поодиноких випадків, а відомі методи чи способи можуть бути розвинені й поширені на новий клас об'єктів, систем, явищ).

Варто пам'ятати, що студент у своїй роботі не подає власних наукових визначень або наукових класифікацій, а тільки користується тими, що вже існують у науці (магістри можуть запропонувати свої корективи, якщо це виправдано і якщо вони добре вивчили питання).

Практичне значення результатів дослідження може полягати у можливості їх застосування у навчальному процесі, студентами-практикантами та навіть зрілими фахівцями у щоденній роботі в ЗМІ.

Формулюючи *теоретичне значення* результатів дослідження, слід звернутися до його новизни і коротко окреслити напрями подальших наукових розвідок, які можуть бути здійснені з використанням здобутих знань.

§ 2. Збір інформації

Зазвичай у процесі дослідження виділяють такі етапи: виникнення ідеї, формування понять, тверджень, висунення гіпотез, узагальнення наукових чинників, доведення правильності гіпотез.

Етап збору і відбору інформації для проведення наукових досліджень є одним із ключових.

Організація його передбачає:

- ✓ визначення кола питань для вивчення;
- ✓ хронологічні межі пошуку необхідної літератури;
- ✓ уточнення джерел інформації (друкована, преса, інтернет-сайти, книги, стандарти тощо);
- ✓ участь у роботі тематичних семінарів і конференцій;
- ✓ особисті контакти з експертами;

- ✓ вивчення архівних документів, науково-технічних звітів;
- ✓ пошук інформації в Інтернеті.

Пошук і збір теоретичної інформації (літератури) для проведення наукового дослідження потрібно починати з вивчення базових джерел у галузі журналістикознавства.

Нижче подано список рекомендованих праць.

Історія, теорія і методика журналістики, мова ЗМІ

○ Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. / З. Вайшенберг. – [За загал. ред. В. Ф. Іванова]. – К. : Академія української преси, 2011. – 262 с.

○ Голуб О. П. Медіакомпас : путівник професійного журналіста. Практичний посібник / О. П. Голуб ; Інститут масової інформації. – Київ : ТОВ «Софія-А», 2016. – 184 с.

○ Еверетт Д. Навчальний посібник репортера / Д. Еверетт. – К. : ПроМедіа, 2002. – 26 с.

○ Животко А. Історія української преси / А. Животко ; упоряд., автор історико-бібліограф. нарису та прим. М. С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 1999. – 368 с.

○ Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики : навчальний посібник / І. Р. Жиленко. – Суми : СумДУ, 2010.

○ Журналістська етика : посібник для підготовки до державного іспиту / Авт. кол. – [За ред. В. П. Мостового і В. В. Різуна]. – К. : ТзОВ «ЗН УА», 2014. – 224 с.

○ Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.

○ Іванов В. Ф. Журналістська етика / В. Ф. Іванов, В. Є. Сердюк. – 2-е вид., випр. – К. : Вища школа, 2007. – 231 с.

○ Карпенко В. Журналістика : основи професійної комунікації : навчальний посібник / Карпенко В. – К. : Нора-прінт, 2002. – 348 стор.

○ Культура спілкування у журналістській практиці : навчально-методичний посібник / укладачі : Н. Бабич, О. Жук. – Чернівці : Букрек, 2012. – 160 с.

○ Лубкович І. М. Соціологія і журналістика : підручник / І. М. Лубкович. – Львів : ПАІС, 2013. – 232 с.

○ Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навчальний посібник / В. М. Манакін. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.

- Михайлин І. Л. Журналістська освіта і наука : підручник / І. Л. Михайлин. – Суми : Університетська книга, 2009. – 336 с.
- Михайлин І. Л. Історія української журналістики ХІХ століття : підручник / І. Л. Михайлин. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 720 с.
- Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник / І. Л. Михайлин. – 5-те вид. перероб. та доп.– К. : Центр учбової літератури, 2011. – 496 с.
- Москаленко А. З. Теорія журналістики : навч. посіб. / А. З. Москаленко. – К. : Експрес-об'ява, 1998. – 336 с.
- Новинна журналістика: навч. посіб. / За загал. ред. В. Ф. Іванова. – К.: Академія української преси, 2004. – 262 с.
- Основи медіакультури : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки / І. С. Бондаренко, В. В. Костюк, В. М. Манакін, Н. Д. Санакоєва, О. О. Семенець, К. Г. Сіриньок-Долгарьова, О. В. Тараненко, Н. І. Тяпкіна, М. В. Чабаненко ; за заг. ред. В. М. Манакіна ; відп. ред. О. О. Семенець. – Запоріжжя : Кераміст, 2016. – 124 с.
- Посібник з верифікації : [визнач. гід з верифікації цифр. контенту для висвітлення надзвичайн. подій] / [під ред. Крейга Сільвермана]. – [Київ] : [Укр. асоц. вид. період. преси] : Європ. центр журналістики, [2015]. – 128 с.
- Приступенко Т. О. Теорія журналістики : етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навч. посіб. / Т. О. Приступенко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Ін-т журналістики. – К., 2004. – 375 с.
- Рендол Д. Універсальний журналіст / Д. Рендол. – Пер. з англ. – К. : «К.І.С.», 2007. – 288 с.
- Різун В. В. Основи журналістики у відповідях та заувагах / В. В. Різун. – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 80 с.
- Стівенс М. Виробництво новин : телебачення, радіо, Інтернет / М. Стівенс // Пер. з англ. Н. Єгоровець. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 375-386.
- Український медіаландшафт – 2015 : аналітичний звіт / За ред. В. Іванова. – К. : ФКА, АУП, 2015. – 36 с.

Журналістика періодичних друкованих видань

- Аньєс І. Підручник із журналістики : Пишемо для газет / Аньєс І. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 544 с.

○ Блинова Н. М. Редакційно-видавнича та комп'ютерна підготовка періодичних видань : Курс лекцій / Н. М. Блинова. – Д. : РВВ ДНУ, 2007. – 106 с.

○ Ботнер Ю. О. Журналістська майстерність : навч. посіб. / Ю. О. Ботнер. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 232 с.

○ Журналістський фах : газетно-журнальне виробництво : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і допов. / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін. ; за ред. В. В. Різуна. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 352 с.

○ Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування. Практичний словник-довідник журналіста / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2002. – 576 с.

○ Словник журналіста : терміни, мас-медіа, постаті. – За заг. ред. Бідзілі Ю. М. – Ужгород : ВАТ «Закарпаття», 2007. – 224 с.

Радіожурналістика

○ Гоян О. Я. Комерційне радіомовлення : журналістика і підприємництво в радіоефірі : монографія / О. Я. Гоян; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2005. – 320 с.

○ Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту : підруч. для студ. ВНЗ, які навчаються за напрямом «Журналістика» / О. Я. Гоян ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – 3-тє вид., доповн. – К., 2008. – 272 с.

○ Кулініч О. О. Радіожурналістика : навч.-метод. посіб. для орг. самостійної роботи й підготов. до модульної роботи студ. спец. «Журналістика» / О. О. Кулініч, О. В Антонова. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – С. 238.

○ Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики : підручник / В. В. Лизанчук. – ЛНУ ім. І. Франка. – К. : Знання, 2006. – 628 с.

○ Любченко Ю. В. Виразальна система радіожурналістики : монографія / Ю. В. Любченко. – Запоріжжя : АА Тандем, 2016. – 192 с.

○ Мірошніченко П. В. Аудиторія аудіовізуальних ЗМІ : навч. посіб. / П. В. Мірошніченко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2013. – 126 с.

Тележурналістика

○ Гоян В. В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія / В. В. Гоян ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – 320 с.

○ Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика : навч. посіб. / З. Є. Дмитровський. – 2-ге вид. – Львів : ПАІС, 2006. – 220 с.

○ Мащенко І. Г. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. / І. Г. Мащенко. – Запоріжжя : Дике Поле, 2006. – Т. 2 : Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. – [Б. м.] : [б. в.], 2006. – 511 с.

○ Мащенко І. Г. Телебачення України / І. Г. Мащенко. – К. : Тетра, 1998. – Т. 1 : Телебачення de facto. – [Б. м.] : [б. в.], 1998. – 511 с.

○ Мащенко І. Г. Телебачення України / І. Г. Мащенко. – К. : Тетра, 1998. – Т. 2 : Телебачення de jure. – К. : [б. в.], 2000. – 528 с.

○ Тернова А. І. Телевиробництво : навч. посіб. / А. І. Тернова, Т. А. Захарс. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – 150 с.

○ Яковець А. Телевізійна журналістика : теорія і практика / А. Яковець. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2007. – 239 с.

Інтернет-журналістика

○ Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини : З чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / Т. Бернерс-Лі, М. Фічетті ; пер. з англ. А. Іщенко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 207 с.

○ Гол Дж. Онлайн-журналістика / Джим Гол ; [пер. з англ.]. – К. : К.І.С., 2005. – 344 с.

○ Городенко Л. Теорія мережевої комунікації : монографія / Леся Городенко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2012. – 387 с.

○ Захарченко А. П. Інтернет-медіа : інтерактивний навчальний посібник для курсу «Підтримка сайту» / А. П. Захарченко. – Тернопіль : Крок. – 2014. – 198 с.

○ Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М. Кастельс. – [Пер. з англ.] – К. : ТОВ «Ваклер», 2007. – 304 с.

○ Крейг Р. Інтернет-журналістика : робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Р. Крейг ; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 324 с.

○ Мережева журналістика : спеціалізовані курси : навч. посіб. / колектив авторів кафедри нових медій Львівського національного університету / Н. Габор, Ю. Залізник, С. Жаб'юк, Ю. Лавриш, Ю. Луць, І. Марушкіна, А. Палійчук, Б. Потятиник, О. Щур. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 136 с.

○ Потятиник Б. В. Інтернет-журналістика : навч. посіб. / Б. В. Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 246 с.

○ Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / П.-Й. Рауе, В. Шнайдер. – Перекл. з нім. В. Климченко ; за загал. ред. В. Іванова. – К. : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. – 358 с.

○ Сіріньок-Долгарьова К. Глобальний новинний дискурс : тенденції функціонування англomовних інтернет-медіа : монографія / К. Сіріньок-Долгарьова. – К. : ЦВП, Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – 183 с.

○ Чабаненко М. В. Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової інформації України : монографія / М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 183 с.

○ Чабаненко М. В. Основи інтернет-журналістики : навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика» / М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : «Просвіта», 2013. – 112 с.

○ Чабаненко М. В. Робота журналіста в інтернет-ЗМІ : навч. посіб. – Запоріжжя : Просвіта, 2012. – 120 с.

Літературу професійного спрямування (наукові публікації, підручники, посібники тощо) можна знайти на сайтах:

✓ nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського;

✓ library.znu.edu.ua – наукова бібліотека ЗНУ;

✓ journalib.univ.kiev.ua – Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка;

✓ telekritika.ua – сайт «Телекритика»;

✓ detector.media – сайт «Детектор медіа»;

✓ texty.org.ua – сайт «Тексти»;

✓ mediakrytyka.info – сайт «Медіакритика»;

✓ imi.org.ua – Інститут масової інформації;

✓ aup.com.ua – Академія української преси;

✓ irgr.org.ua – Інститут розвитку регіональної преси;

✓ osvita.mediasapiens.ua – Медіаосвітній портал;

✓ mediascore.ru – науковий журнал факультету журналістики Московського державного університету ім. М. Ломоносова;

✓ elib.bsu.by/handle/123456789/87 – електронна бібліотека Інституту журналістики Білоруського державного університету.

§ 3. Поняття методології і методики наукових досліджень

Основою проведення будь-якого наукового дослідження є *методологія* – сукупність методів, способів, прийомів та їх певна послідовність. Термін «*методологія*» (лат. *logos* – наука, знання, метод-шлях, напрямок пізнання) означає вчення про методи пізнання.

Поняття «методологія» та поняття «метод» у деяких наукових школах вважають ідентичними, хоча вітчизняна наука їх чітко розмежовує. *Метод* – спосіб організації практичного й теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями розвитку об'єкта.

Методика – це вчення про особливості застосування окремого методу чи системи методів. Методика є системною сукупністю прийомів дослідження, це система правил використання методів, прийомів і техніки дослідження. Якщо ця сукупність строго послідовна від початку дослідження і до отримання результатів, то це називається алгоритмом. Вибір конкретних методів дослідження диктується характером матеріалу, умовами і метою конкретного дослідження. Методи – це впорядкована система, в якій визначається їх місце відповідно до конкретного етапу дослідження, використання технічних прийомів і проведення операцій із теоретичним і практичним матеріалом у визначеній послідовності.

Сучасна система наукових методів різноманітна. Усі методи прийнято поділяти на три основні групи: *загальнофілософські, загальнонаукові та конкретно-наукові*. У дослідженні вони взаємодіють, доповнюючи один одного, тобто їх можна поєднувати.

Найбільш часто застосовуються у практиці наукових досліджень загальнонаукові методи пізнання:

– *аналіз* (сутність методу полягає у тому, що предмет дослідження розчленовується на складові частини і кожна з цих частин досліджується окремо);

– *синтез* (є протилежним аналізу, встановлює зв'язки між частинами, дає можливість пізнати об'єкт дослідження як єдине ціле);

– *індукція* (за допомогою цього методу із окремих фактів та явищ виводять загальні принципи та закономірності, тобто при використанні цього методу логіка мислення розвивається від конкретного до загального);

– *дедукція* (є протилежним індукції методом: твердження, що стосуються окремих фактів та явищ, виводять із загальних принципів і закономірностей);

– *аналогія* (перенесення знання про певний об'єкт на інший – менш досліджений, але подібний до першого за суттєвими властивостями та якостями);

– *моделювання* (метод полягає у заміні об'єкта його моделлю, за якою визначають, або уточнюють характеристики оригіналу).

§ 4. Конкретно-наукова методологія медіадосліджень

Вирішуючи конкретні завдання, кожна наука використовує спеціальні методи, що ґрунтуються на загальнонаукових.

Конкретно-наукова методологія виконує синтетичну функцію всередині конкретних наук за умов їх взаємодії. Особливо важливе значення означена взаємодія набуває тоді, коли йдеться про дослідження на міждисциплінарному рівні, зокрема у галузі соціальних комунікацій, що утворилася на базі соціології, політології, психології та лінгвістики, а отже, використовує методи цих галузей.

Соціальні комунікації вивчають питання взаємодії аудиторії і засобів масової комунікації, маніпулятивних технологій у них, із якими також активно працюють соціологія і політологія, тому використовують методи соціологічних досліджень у процесі вивчення ставлення глядачів, слухачів, читачів до різних питань.

Медіастудії активно застосовують методи психологічного дослідження, щоб точніше зрозуміти медіаефекти, особливості психологічних процесів, які відбуваються зі споживачами контенту.

Вивчення мас-медійних повідомлень, їх власне лінгвістичної і пара- й екстралінгвістичної структури, стилістичних і граматичних особливостей вимагає компетенції дослідників у сфері філології.

Таким чином, соціальні комунікації є інтегрованим напрямом наукового дослідження, який спирається на методологічну базу таких дисциплін, як соціологія, політологія, психологія та лінгвістика.

Сьогодні досить часто комбінують якісні та кількісні методи. Хоча якісні методи є ідеальними для збирання та аналізу даних, їх основна вада – малі вибірки, які можуть призвести до помилкових рішень та виключають зовнішню *валідність дослідження* (тобто, його результати не можуть бути поширені на всю генеральну сукупність).

Кількісні методи: опитування, експеримент, лонгітюдні дослідження, контент-аналіз та ін.

Якісні методи: фреймінг, глибинне інтерв'ю, критичний дискурс-аналіз, включене спостереження, фокус-групи та ін.

Опитування – це метод отримання первинної інформації, що ґрунтується на письмовому або усному зверненні до певної спільноти людей – респондентів із запитаннями, зміст яких є проблемою дослідження на рівні емпіричних індикаторів і який передбачає реєстрацію та статистичну обробку отриманих відповідей, а також їх теоретичну інтерпретацію. За формами й умовами спілкування й отримання інформації від респондентів розрізняють два типи опитування – анкетування й інтерв'ю, кожний із яких зустрічається у багатьох різновидах.

Переваги опитування: недорогий метод, можливість вивчення актуальної інформації, можливість одноразового отримання великої кількості інформації (числових даних), результати опитування легко презентувати.

Недоліки опитування: люди часто не кажуть правду (особливо про особисті питання), люди роблять помилки (навіть намагаючись дати правдиву відповідь), важко зробити репрезентативну вибірку (враховується показник згоди), люди часто відмовляються від участі в опитуваннях, скласти гарний питальник дуже важко.

Експеримент – спостереження за явищем у контрольованих умовах. Переваги: емпіричний доказ існування ефекту (початковий етап дослідження причинно-наслідкових зв'язків), контроль, можливість повторення (реплікації). Недоліки: штучність, етичні проблеми при маніпулюванні, упередження експериментатора, обмежений масштаб. Бувають лабораторні та польові.

Контент-аналіз – кількісно-якісний метод вивчення і аналізу комунікації у систематичний, об'єктивний і кількісний спосіб, у якому отримані висновки обґрунтовуються на основі формалізованих (статистичних) обчислень даних (слів, речень, цілих текстів, фотозображень, телепрограм, аудіоподкастів тощо). Переваги: цей метод дає змогу повторити дослідження через якийсь проміжок часу, що свідчить про високу об'єктивність і надійність методу. Недоліки: складний і трудомісткий щодо часу, зусиль і коштів.

Контент-аналіз застосовується для: 1) визначення трендів роботи мас-медіа протягом певного часу (наприклад, аналіз змін у зображенні жінок у рекламі протягом 2010-2016 рр.); 2) тестування гіпотез щодо змін у мас-медійних повідомленнях (наприклад, як новини залежать від джерел інформації, які теми популярні в медіа); 3) вивчення технологій нових медіа і новин у них (наприклад, вивчення змісту новин, реклами, блогів, веб-сторінок тощо).

Включене спостереження – якісний метод, який дає змогу вивчати людей у їхньому природному середовищі, у повсякденних життєвих ситуаціях. Це форма «польових досліджень», які проводять в умовах, які, на відміну від експерименту, ніким не структуруються. Переваги: розуміння ситуації «зсередини», глибинний аналіз. Недоліки: проблеми фокусу, впливу спостерігача на поведінку членів групи (реактивність), проблема неусвідомленої вибіркості.

Фокус-групи – метод дослідження аудиторії задля розуміння її структури і поведінки. Одночасно відбувається інтерв'ювання 6-12 осіб, під час якого модератор веде контрольовану групову дискусію на задану тему. Мета – збирання попередньої інформації для дослідницького проекту, допомога у створенні питальника, розуміння причин певного явища або перевірка ідей та планів. Переваги: велика швидкість, невисока вартість, гнучкість, повнота відповідей. Недоліки: домінування лідера, некілікісність, нерепрезентативність.

Глибинні інтерв'ю дають змогу здобути бекграунд, тобто детальну характеристику, враховують невербальні відповіді, дуже довгі (кілька годин/сесій), персоналізовані, залежні від атмосфери, що встановилася під час інтерв'ю. Переваги: увага до деталей, акуратні відповіді на делікатні питання. Недоліки: узагальнення, не випадкова вибірка, нестандартизованість, можлива упередженість інтерв'юера.

Двома основними характеристиками емпіричного дослідження є генеральна сукупність та власне вибірка з неї. *Генеральна сукупність* – це група або клас осіб, змінних, концепцій або явищ. У випадку перепису досліджується кожен член групи. Однак у більшості ситуацій це неможливо, тому зазвичай дослідник бере певну частку генеральної сукупності – визначає *вибірку*. Оскільки вибірка не дає тої точної інформації, яку дала б уся генеральна сукупність, у дослідження закладається потенційна помилка (*похибка*).

Вибірki є репрезентативні і нерепрезентативні. Репрезентативні визначаються за математичними правилами (і дозволяють обчислити похибку). Нерепрезентативні не визначаються математично.

У виборі вибірки мають вагу такі чинники як призначення дослідження, вартість його проведення та часові рамки, допустимість помилок. Завжди краще використовувати репрезентативну вибірку, коли результати будуть узагальнюватися або ж коли дослідження має підтвердити/спростувати певну гіпотезу.

Найбільш поширені у медіадослідженнях *квотні* і *випадкові* (систематичні і несистематичні; одно- та багатоступеневі) вибірки.

ПРИКІНЦЕВІ ЗАУВАГИ

Готуючи документи, що супроводжують кваліфікаційну роботу, студент повинен подавати правильні назви наукових ступенів керівника і рецензента. Існують такі загальноприйняті скорочення:

Кандидат педагогічних наук - к. пед. н.

Кандидат наук із соціальних комунікацій - к. соц. ком.

Кандидат філологічних наук - к. філол. н.

Кандидат юридичних наук - к. ю. н.

Доктор педагогічних наук - д. пед. н.

Доктор наук із соціальних комунікацій - д. соц. ком.

Доктор філологічних наук - д. філол. н.

Доктор юридичних наук - д. ю. н.

Слід пам'ятати, що поліпшує загальне враження від роботи вдала презентація (особливо це стосується бакалаврів). Її готують у комп'ютерній програмі Microsoft Office PowerPoint. Слайди не повинні дублювати розповідь студента на захисті, тим більше погано сприймається дрібний текст на білому тлі. Треба застосовувати крупний виразний текст на м'якому тлі та яскраві ілюстрації, що слугуватимуть органічним доповненням до виступу.

Кількість слайдів особливого значення не має і на оцінку не впливає, тому не варто робити презентацію надто великого обсягу, головне – щоб вона допомагала сприймати доповідь, а не заважала. Те саме стосується і різних незвичайних ефектів (нестандартне гортання, музичний супровід, рухливі слова тощо) – краще взагалі обійтись без них.

Приклад змісту слайдів: 1 – тема роботи; 2 – мета і завдання; 3 – об'єкт, предмет; 4 – прізвища дослідників, на праці яких спирався студент; 5-8 – головні теоретичні положення; 9-12 – зображення окремих журналістських матеріалів; 13-15 – зображення приміщення редакції, в якій працював студент, фото колективу тощо.

Студенти, які бажають показати власні телевізійні або радійні матеріали, можуть розраховувати на те, що в аудиторіях, де зазвичай проходять захисти, є все відповідне технічне оснащення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – [Чинний від 01–07–2007]. – К. : Держстандарт України, 2007. – 48 с.
2. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою : загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582-2013. – [Чинний від 22–08–2013]. – К. : Мінекономрозвитку України, 2014. – 15 с.
3. Бюлетень ВАК України. – 2008. – № 3. – С. 9-13.
4. Губенко Д. Методологія медіа-досліджень / Дмитро Губенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikibooks.org>.
5. Довідник офіційного опонента. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань експертизи дисертаційних досліджень / Упорядник Ю. І. Цеков. – 3-є вид., випр. і доповн. – К. : Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», видавництво «Голока», 2010. – 64 с.
6. Михайлин І. Л. Науково-дослідна робота студента з журналістики : методичні матеріали для студентів із спеціальності «Журналістика» / І. Л. Михайлин. – 2-е вид., випр. і доповн. – Х. : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. – 92 с.
7. Мокін Б. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с.
8. Основи методології та організації наукових досліджень : Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
9. Рассоха І. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» / І. М. Рассоха. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 76 с.
10. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 6-те вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2008. – 310 с.
11. Wimmer R. Mass Media Research. An Introduction. 10th ed. / Roger Wimmer, Joseph Dominic. – NY : Cengage Learning, 2014. – 496 p.

ДОДАТОК А
Оформлення титульної сторінки

Додаток А.1 Приклад титульної сторінки для бакалаврів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Шляхи візуалізації контенту інтернет-видань»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 3314-1
напряму підготовки 6.030301 «Журналістика»

Баранюк А. В.

Керівник: доц., к. соц. ком.

Чабаненко М. В.

Рецензент: доц., к. філол. н.

Тяпкіна Н. І.

Запоріжжя – 2018

Додаток А.2 Приклад титульної сторінки для магістрів

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота магістра

на тему «Радіожурналістика в Інтернеті як феномен медіа-конвергенції»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0616-ж
спеціальності 061 «Журналістика»
(освітня програма «Журналістика»)

Краснова К. Р.

Керівник: доц., к. пед. н.

Костюк В. В.

Рецензент: доц., к. філол. н.

Абрамова І. Г.

Запоріжжя – 2018

ДОДАТОК Б
Приклад заповненого завдання на роботу¹

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Освітній ступінь – бакалавр
Напрямок підготовки – 6.030301 «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри Любченко Ю. В.
« _____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Баранюк Анастасії Віталіївни

- 1 Тема роботи – «Шляхи візуалізації контенту інтернет-видань» («The ways of visualizing of content of online publications»), керівник роботи – Чабаненко Мирослава Вікторівна, к. соц. ком., доцент, затверджені наказом ЗНУ від «18» грудня 2017 року № 2123-с.
- 2 Строк подання студентом роботи – 27.05.2018 р.
- 3 Вихідні дані до роботи – наукові праці дослідників, які розглядали специфіку інтернет-журналістики, згадуючи тенденцію до візуалізації, насамперед таких авторів: Л. Городенко, А. Захарченко, В. Іванов, М. Лукіна, С. Машкова, Б. Потятиник, В. Шевченко.
- 4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) вивчити і узагальнити науково-теоретичні положення, що стосуються способів компресії інформації в інтернет-ЗМІ; 2) дослідити методи і прийоми візуалізації контенту у провідних інтернет-виданнях України; 3) проаналізувати власний досвід у створенні візуального медіа-продукту для публікації на сайті молодіжного порталу «Пороги».

¹ Продовження на наступній сторінці.

5 Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Дата, підписи	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Чабаненко М. В., доцент	25.12.17	
1 розділ	Чабаненко М. В., доцент	15.02.18	
2 розділ	Чабаненко М. В., доцент	1.04.18	
Висновки	Чабаненко М. В., доцент	10.05.18	

6 Дата видачі завдання – 19.12.2017 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.	19.12.17	виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту.	25.12.17	виконано
3	Підібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела.	22.01.18	виконано
4	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину.	15.02.18	виконано
5	Провести наукове дослідження і проаналізувати власний творчий доробок.	10.03.18	виконано
6	Написати практичну частину.	1.04.18	
7	Пройти попередній захист на кафедрі.	7.04.18	виконано
8	Виправити недоліки, сформулювати висновки, оформити додатки.	10.05.18	виконано
9	Здати роботу на нормоконтроль, пройти рецензування.	20.05.18	виконано

Студентка _____ А. В. Баранюк

Керівник роботи _____ М. В Чабаненко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ М. В Чабаненко

ДОДАТОК В

Приклад анотації англійською мовою

SUMMARY

Ivanenko O.O. Realization and Implementation of the European Court of Human Rights on the Freedom of Speech in Ukraine. – Zaporizhzhia, 2016. – 94 p.

The diploma paper discusses the practice of the European Court of Human Rights in realm of freedom of speech and its realization in Ukraine. Actuality of the research paper has its roots in the times during and after Ukraine's Revolution of Dignity of 2013, when the issue of free expression and freedom of speech raised very actively in terms of media and journalism activities. Providing guaranties of human rights protection in sphere of free expression and promotion of implementing of European standards of freedom of press and speech are still actual issues in Ukraine of the third decade of the state's independence.

The paper's goal is to analyze the realization of the European Court's practice in Ukrainian legislation and its influence on the freedom of speech. The aims are to discuss problematic aspects of usage of precedent law cases, to monitor effectiveness of protection of freedom of speech and to define the ways of using the foreign experience in the legal system of protection the right of free expression in Ukraine.

Used methods of research are historical, systemic, comparative and legislative, formal and logic ones.

The result of the research paper is analyzed experience of Ukraine's fulfillment of decisions of the European Court of Human Rights in cases about freedom of expression. There were defined problematic aspects of realization of the Court's decisions in Ukraine's courts practice, analyzed principles of interpretation of the freedom of expression by the European Court of Human Rights and their influence on Ukrainian legislation.

Key words: European court, convention, human rights, free expression, freedom of speech, journalism activity.

ДОДАТОК Г

Зразки оформлення рецензії

Додаток Г.1 Приклад рецензії від викладача

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра
на тему «Шляхи візуалізації контенту інтернет-видань»
студентки напряму підготовки 6.030301 «Журналістика»
Баранюк Анастасії Віталіївни

У своїй кваліфікаційній роботі А. Баранюк розглянула важливий аспект загальної тенденції до компресії інформації у повідомленнях інтернет-ЗМІ – скорочення текстових матеріалів за рахунок використання візуального контенту. В теоретичній частині студентка проаналізувала праці відомих дослідників, в практичній – вивчила підходи, які застосовують провідні українські інтернет-видання для створення матеріалів на основі графічних зображень, фото і відео. Крім того – презентувала аналогічні авторські інтернет-публікації.

Актуальність обраної теми обумовлена своєчасністю постановки та вдало доведена результатами дослідження, що свідчать про зростання кількості інтернет-публікацій із акцентом на візуальному сприйнятті та водночас – розширення способів їх створення.

Зміст кваліфікаційної роботи цілком відповідає темі, яка загалом розкрита: у ній достатньою мірою висвітлені різноманітні жанри і формати, пов'язані з прийомами візуалізації, згадані навіть найбільш рідкісні з них – фотоклажі та карикатури. Обрані студенткою емпіричні джерела дали змогу охопити максимально повне коло шляхів візуалізації контенту нових медіа.

Стандарти оформлення кваліфікаційної роботи дотримані.

До особливих переваг роботи слід віднести чітку логіку, що об'єднує сформульовані у вступі завдання, хід думок і висновки. Також позитивне враження викликає презентація власного творчого доробку, що надзвичайно вдало доповнила другий розділ.

Недоліки стосуються лише мови: зрідка трапляються русизми.

В цілому кваліфікаційна робота А. Баранюк виконана на належному рівні, з дотриманням усіх необхідних вимог, і тому, за умови успішного захисту, може бути оцінена на «добре» або навіть «відмінно».

Рецензент: доц., к. філол. н. _____ Тяпкіна Н. І.

Додаток Г.2 Приклад рецензії від співробітника ЗМІ

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра
на тему «**Радіожурналістика в Інтернеті як феномен медіа-конвергенції**»
студентки спеціальності 061 «Журналістика»
Краснової Катерини Русланівни

Загальна характеристика роботи. Кваліфікаційна робота К. Краснової присвячена такому феномену сучасної медіа-сфери як радіожурналістика в Інтернеті. Студентка на прикладі кількох сайтів традиційних радіостанцій, а також суто інтернет-радіо, розповіла про можливості, які надає Павутина радійникам, зокрема показала весь спектр доступних для передачі медіа-повідомлень форматів, подавши відповідну класифікацію. Висновки, до яких вона підводить, підкріплені теоретичними викладками відомих журналістикознавців, причому К. Краснова звернулась не лише до вітчизняних, а й до зарубіжних авторів, опрацювавши іншомовну літературу.

Актуальність. Дослідження, спрямоване на вивчення радіожурналістики в Інтернеті як феномену медіа-конвергенції, є актуальним на сьогодні, оскільки торкається поточних процесів, що мають глобальний характер і перебувають у постійній динаміці, а тому заслуговують на постійну увагу з боку представників науки.

Відповідність змісту роботи темі. Зміст роботи цілком відповідає заявленій темі.

Ступінь розкриття теми. Тема кваліфікаційної роботи К. Краснової у своїх межах розкрита всебічно і повно – настільки, наскільки це дозволяли рамки обраних для аналізу веб-ресурсів.

Дотримання стандартів оформлення. Оформлення кваліфікаційної роботи К. Краснової не викликає жодних зауважень.

Особливі переваги та недоліки. Безперечною перевагою роботи є те, що студентка активно зверталась до іншомовних джерел, подавши, таким чином, теоретичну частину досить оригінально. До недоліків слід віднести дрібні огріхи набору.

Висновок. Кваліфікаційна робота К. Краснової загалом справляє позитивне враження, виконана на належному рівні, з дотриманням вимог, і тому, на мою думку, за умови успішного захисту, може бути оцінена на «відмінно».

Рецензент: редактор інформаційного блоку
мовлення, ведучий програм
радіостанції «Новий погляд»

Хмаренко А. М.

Навчально-методичне видання

Журналістика

Укладачі:

Мирослава Вікторівна Чабаненко,
Катерина Григорівна Сірінюк-Долгарьова

*Методичні вказівки до підготовки й оформлення кваліфікаційних
робіт бакалавра і магістра денної та заочної форм навчання*

Відповідальні за випуск М. В. Чабаненко, К. Г. Сірінюк-Долгарьова

Рецензент Ю. В. Любченко

Коректор Ю. В. Безотосна